

ment participi passiu del verb *qáddam* 'posar (algú) com a cap'. □ 1.ª doc.: c. 1270-80.

En un doc. del temps del rei Pere (Soldevila, *Pere el Gran* I, ii), referent a Cocentaina. És sabut que apareix diverses vegades en Muntaner, i que va donar en port. *almocadem*, *mocadão*, en castellà *almocadén* [c. 1260], amb diverses variants, *almucatén* [S. XIV?]. En català tenim ensordiment de la geminada *dd* (com en *retre*) i sonorització del *qaf*, fet corrent; per al vocalisme *mu*, veg. el que he dit sobre *almogàver* (-*mug*). D'altres qüestions, sobretot fonètiques, tracto en l'article del DCEC I, 152-153.

ALMÚNIA, 'hort', 'granja', de l'ar. *múnya* id. □ 1.ª doc.: 1315.

En general apareix convertit en nom de lloc; en la llista tributària valenciana de 1315, on surt repetidament, en part sembla conservar encara algun valor apellatiu, veg. *Dag.*, *AlcM.* Com a àrab el registren *RMa.* («hortus») i altres fonts de la llengua viva magrebina com a «vaste jardin» (o sigui 'hort', no 'jardí'), *Dozy, Suppl.* II, 620. Va passar també al castellà, amb docs. des de 916 i Ss. XI-XII; *Dozy, Gloss.*, 180; *Eguílaz*, 241; *Neuvonen, Oelschl.*, *Tilander, Fueros de A.*, p. 276; *MzPi.*, *RFE* V, 12, cf. 6; DCEC I, 161. En particular apareix en la compilació jurídica aragonesa de mj. S. XIII, *Vidal Mayor* (III, 20; VIII, 21.18, 22, 25) per a «casa con espacio de tierra dentro de los límites de una villa»; també a Portugal «casal, herdades», *Machado Btim. de Filol.* VI, 279. Una variant *almún* sembla haver existit a Aragó (*Vidal Mayor* IV, 13.36) que potser autoritzaria a suposar un collectiu aràbic *muny*.

És *Almussent*, no *Almusent* (*E.T.C.* I, 238).

ALMUSSA, 'espècie de caputxa, que modernament han usat sobretot la gent d'eglésia', mot que en variants com aquesta o bé *muça* o *muçeta*, està estès en totes les llengües romàniques i les germàniques occidentals, b. II. *almucia* o *almucium*, d'origen incert; potser resultant d'un encreuament entre els sinònim *amicus* i *capucium*. □ 1.ª doc.: c. 1220 o 1230.

«Ymatge --- n'hi havia una de Semiramis, regina de Ninive, que primer trobà bragues e guant e portar anells als dits e mitanes e caperó e *almuça* de cap», *Eiximenis, Regiment*, cap. 31; «una *almussa* de bruneta folrada de pell negra --- una *almuça* negra de terçanell vermell folrada ---», inv. de Vic, 1437 (*Dag.*); i textos del S. XV en *AlcM.* Més tardana és la forma *mussa*, que apareix en el següent: «Damunt lo ruquet una *mussa* de cetí carmesí» en el *Llibre d'Antiquitats valenciana*, en un doc. d'aquesta centúria. Posteriorment s'usa sobretot aquesta i a Mallorca, p. ex., a la processó de la Conquesta, de l'any 1645: «lo Senyor Bisba anave --- com se acostuma, ab lloba, *mussa* y barret» (*BSAL* VII, 217b); avui el trobo, per exemple, en la Biografia de Costa i Llobera per Torres (p. 203).

Port. *murça* [1624, M. S. de Faria, en Bluteau];

oc. ant. *almussa* [c. 1200, peça de luxe, que porten grans senyors i reis, P. Vidal; *Jaufré*: «e ac *almussa* d'escarlata, / tota de sebelin orlada», Rayn. II, 57a]; fr. *amuisse* [S. XII]; it. *mozzetta* [2.ª meitat S. XVII]; campid. *armussa* (< cat.), *mussetta*, logud. *muzzetta* (< cast., Wagner, *RFE* IX, 227); cast. *muçeta* [1592], que el *DAut.* dóna com a particularment usada a la Corona d'Aragó i descriu «a modo de esclavina, que se ponen los Prelados sobre los hombros, y se abotona por la parte de adelante»; Lope de Vega, però, i algun altre l'apropien a no eclesiàstics: «celebré mucho --- / el verme --- / con una *muçeta* riza / de peregrino de amor», i la forma, rara en castellà, *muça* en el *Canç.* del S. XV, i en un dramàtic del XVI; veg. els textos en el DCEC III, 466-7. També el tenim en les llengües germàniques veïnes: angl. mj. i mod. *amice* (pron. *émis*, encara amb el mateix sentit; en canvi l'a.-al. mj. *almuz*, *armuz*, que cap al S. XV s'abreuja en la forma actual *mütze* significa 'gorra' o una mena de boina.¹ En baix llatí trobem *almutia*, *almutium*, *armutia*, des d'una data força antiga (la forma italianitzant *mozzeta* en el *Codex Iuris Canonici*).

Com a etimologia s'ha proposat l'it. *mozzare* 'escapar, esmoxar', a.-al. mj. *mutzen*, *mützen*, 'podar'; però, sense comptar que és una idea que no convé gaire en l'aspecte semàntic, s'hi oposen netament les formes en *alm-*, *arm-* i *am-*, que són les més antigues i ben segur les primitives. Justí, *Zeitschr. für d. Alerstum* XLV (1901), 420-6, fundant-se en la premissa que la inicial *al-* revela indubtablement un origen aràbic, vol partir d'un ar. *mústaqa* 'gec o vestit ample', 'abric de pells amb mànigues llargues', que per la seva banda prové del persa mj. **muštak* (> persa *mušta*, *mišti* 'vestit de seda', armeni *muštak* 'sobrepellís'); el mot aràbic és rar, car no figura sinó en l'oriental *Abenkhalikan* (3.^a quart S. XIII), i manca en els diccionaris; seria, doncs, ja difícil a priori que des d'aquí pogués passar al romànic, però la caiguda inexplicable de la síl·laba final obliga a rebutjar completament aquesta etimologia, que ja des del punt de vista històric és inversemblant,² malgrat de l'aprovació que li varen concedir Kluge, Lokotsch, Nascentes, Suchier (*GGr.* I, p. 838) i d'altres. I tampoc podem pensar en l'ar. *mušállà* 'catifa usada per orar', com apunta *Gammillscheg* (*EWFS*, s.v. *amuisse*). De fet no hem d'aferrar-nos a una etimologia oriental puix que la síl·laba *am-* o *alm-* va poder néixer de molt diverses maneres.

Contra això no es pot fer valer la primera aparició del mot en una obra que hem de qualificar de catalana, per l'autor català i pels nombrosos catalanismes que conté, tot i estar escrita en llengua d'Oc: el poema *Abril issia* de Ramon Vidal de Besalú. Allí figura *almussa* en quatre versos (en el primer el mot és il·legible en el ms. però és clar en els altres tres). S'hi conta la història d'un «almassor» d'un rei o soldà (s'entén, del «Marroc» i no d'«Espanha», tots dos països s'esmenten) al qual el rei confereix l'honor de portar un «capel / vermell, azaut e gent e bel» com